

10. Sed occurabant hoc loco variae difficultates. Prima, an ratione hujus præsentia possit Christus dici esse in loco. Secunda, an circumscriptive vel definitive. Tertia, quomodo hæc præsentia possit simul esse in corpore Christi, cum præsentia, quam habet in cœlo. Sed priores duas difficultates tractat D. Thom., quæst. sequent. Tertia vero conjuncta est cum illis; et ideo commodius agemus de omnibus post sect. 4 disputationis sequent., intellecta prius specificatione hujus præsentiae, quam ibi explicabo; lege interim Capreolum, d. 40, quæst. 4, art. 2 et 3 in argum. Durand. et Aureol. contra primam conclusionem.

11. *Esse sacramentale Christi præter præsentiam connotat habitudinem ad species.* — Dico tandem ultimo in hac quæstione, esse sacramentale corporis Christi in hoc sacramento, præter hanc præsentiam, connotare habitudinem aliquam ad species, sub quibus continetur. Hanc conclusionem sumo ex D. Thom., quæst. sequent., art. 7. Et potest explicari, quia, quando sub speciebus mutat locum vel circumfertur, revera mutat illum intrinsecum modum præsentiae, quem hactenus explicuimus, quia alibi est, quam antea, et substantialiter replet diversum spatium, et mutat relationes propinquitatis et distantiae sine mutatione terminorum, et tamen non censetur mutare simpliciter esse sacramentale, quia retinet habitudinem ad easdem species; sicut enim manet idem sacramentum, et ex vi ejusdem consecrationis, ita et idem esse sacramentale; ergo signum est, hoc esse sacramentale non consistere in solo illo modo intrinseco, sed quasi formaliter connotare talem habitudinem ad has species. Quæ etiam habitudo variari potest, immutato manente modo intrinseco præsentiae; posset enim Deus mutare has species et alias loco illarum substituere, corpore Christi eodem modo manente; et tunc mutaretur habitudo ad species, vel denominatio ab illis proveniens, et non per absolutam mutationem Christi, sed per mutationem alterius, scilicet specierum, atque adeo sine variatione modi intrinseci præsentiae. Quæ autem sit hæc habitudo ad species, potest diversis modis explicari. Primo, ex August., 5 de Trin., c. 40, ut sit habitudo signata ad signum, quia ratio sacramenti in significacione consistit, et Christus semper per easdem species significatur, quamdiu sub illis et cum illis dicit habitudinem ad eundem effectum sacramentalem; sed hæc significatio

solum addit relationem fundatam in prædicto reali modo præsentiae corporis et continentia specierum. Secundo, Capreol. et Ferrar. supra explicant per comparationem ad prædicamentum *Habitus*, ad quod dicunt revocari hoc esse sacramentale, quantum ad hanc habitudinem, quia sicut *Habitus* est quid extrinsecum et quodammodo continet hominem vestitum, ita species respectu corporis Christi quasi extrinsece continent et denominant illud. Tertio, explicari potest per relationem intimæ propinquitatis; nam licet præsentia non sit relatio, tamen ex illa consequitur, si adsit terminus cum proportionata præsentia; hoc igitur esse sacramentale corporis Christi, præter intrinsecam præsentiam, requirit relationem ad species sibi etiam præsentes. Quarto, etiam explicari potest hæc habitudo consistere in vera et reali unione inter corpus Christi et species; de quo modo, quia longam habet controversiam, sect. sequent. instituemus. Ex his obiter colligitur, hoc esse sacramentale, prout includit hæc omnia, non fieri per se primo per aliquam actionem, sed fieri fundamentum præsentiae, inde vero resultare alias relationes vel denominations.

12. *Differentia, quæ est inter præsentiam et propinquitatem ad species, explicatur.* — Solum posset aliquis querere, quare modus præsentiae, qui consideratur in ordine ad locum, vel spatium specierum, dicitur esse absolitus et intrinsecus corpori Christi, modus autem præsentiae et propinquitatis intimæ ad species dicitur tantum esse relatio vel denominatio extrinseca. Respondeatur, interrogacionem hanc communem esse, tam corporibus, quam Angelis, et rebus omnibus, quæ sibi invicem sunt præsentes. Ratio ergo breviter est, quia præsentia rerum inter se supponit modum existendi rei secundum se, et in illo fundatur, et ex illo resultat; et ideo, nisi res, quæ sibi sunt præsentes, aliud genus unionis inter se habeant, ex vi solius præsentiae, solum dicunt talem modum relationis. Et signum a posteriori est, quia mutari potest per solam mutationem alterius extremi, et similiter acquiri. At vero alias modus præsentiae, qui consideratur in ordine ad spatium, non habet alium, in quo fundetur, vel ex quo resultet, nec terminum realem, a quo pendeat, et ideo est modus absolutus et intrinsecus illius rei, quam afficit, et ex genere suo per solam propriam mutationem sui subjecti acquiri et amitti potes'

SECTIO III.

Utrum hæc præsentia includat realem ac veram unionem corporis Christi ad species sacramentales.

1. *Præsentia unius rei ad aliam, ex vi ac præcisa ratione sua, solum requirit indistinctam ac perfectam propinquitatem talium rerum inter se, et hanc præsentiam hactenus explicuimus, quid sit; quoniam certum est, hanc saltem convenire corpori Christi, respectu specierum sacramentalium. Nunc ergo inquirendum superest, an præter hanc præsentiam intercedat unio; quanquam enim omnis unio præsentiam requirat unibilibus inter se, non tamen e converso omnia, quæ sunt sibi præsentia, sunt inter se unita.*

2. *Prima sententia est dari veram unionem inter Christum et species sacramentales.* — In qua re prima sententia referri potest, affirmans in hoc sacramento esse veram unionem inter Christum et species, ineffabilem tamen et incomprehensibilem. Ita videtur sentire D. Thom., in 4, dist. 44, quæst. 4, art. 4, quæstiunc. 1, ad 4; ubi exponit Damascen., lib. 4 de Fide, cap. 44, dicentem, Deum conjunxisse divinitatem suam pane et vino, et fecisse ea corpus et sanguinem suum, intelligendum esse, quantum ad species, quibus Christi corpus divinitati unitum modo ineffabile conjugitur. Unde Cajetan. hic, dicit hunc modum unionis esse ineffabilem, et a Concil. Lateran. vocari, continentis et contenti; et quæst. 76, art. 6, dicit, inter corpus et species intercedere nexus a solo Deo factum, quod non potest intelligi nisi de unione formali, quia unio effectiva, de qua postea dicam, non potest a solo Deo immediate fieri, implicat enim repugnantiam. Utitur autem Cajet. ibi quibusdam rationibus parum efficacibus, quas propterea omitto. In eadem sententia videtur esse Aureol. apud Capreol. dist. 40, q. 4, in argum. contra 1 conclus.; et idem Capreol. ibi, quæst. 2, ad 1 Scoti contra 2 conclus.; Palud., q. 3; et uterque dicit corpus Christi, licet non sit unitum speciebus, sicut potentia actui, uniri tamen tanquam id, quod subjecto accidentium succedit, et inseparabiliter illis conjugitur vera unione, quæ imperfectionem excludit; sic etiam Sotus ibi, quæst. 4, art. 6, dicit, corpus Christi aliquo nexo sub speciebus contineri; idem sentit, dist. 9, quæst. 2, art. 4, ad 2 et 4 Scot., et latissime art. 4, post recitatam 3 et 4 opinion., ubi, præter præsentiam localem, requirit unionem, ut corpus Secundum fundamentum sumitur ex *anadom*

Christi contineatur sub speciebus, eo modo, quo continebatur substantia, seclusa inhærentia; idem sentit Ledesm. 4, part. 4, q. 6, art. 4, dub. 5, qui, præter præsentiam, requirit alium modum. Richard., art. 13, pag. 260, § Intelligitur autem, dicit, ex corpore et speciebus constitui unum sacramentum, non solum ut ex signo et signato, sed modo nobis ineffabili, et incomprehensibili; et infra dicit, intimus conjungi corpus Christi speciebus, quam prius uniretur substantia panis, non solum ex Dei voluntate, sed ex ipse modo, quo ibi existit; idem art. 14, pag. 301. In eadem sententia est Alanus, lib. 4, cap. 34, 35, 36 et 37, ubi licet affirmare non audeat, se tamen valde propensum ostendit, ut hypostaticam unionem inter species et Christi corpus concedat. Bellarm., lib. 3 de Eucharist., cap. 18 et sequent.; Joan. Hessel., libro de Corpore Christi, fol. 181, dicit, corpus Christi arctius conjungi accidentibus, quam Angelus corpori assumpto conjungatur; idem sentit Claudius, repet. 5, c. 3, quatenus dicit corpus Christi supplere vicem subjecti; et repet. 9, cap. 6, fol. 139, pag. 2, dicit, esse unionem arctissimam, non inhærentiam, nec hypostaticam, sed sacramentalem. Fundamenta hujus sententiae varia afferuntur, ut, v. gr., quia ex corpore Christi et speciebus fit unum sacramentum; ergo oportet, ut intercedat vera unio. Sed hoc et similia non habent difficultatem, quia, ut constat, ad compositionem sacramenti non requiritur unio physica inter componentia, sed satis est propinquitas seu præsentia cum mutua relatione, quia sacramentum non est unum per se, nec physicum, sed artificiale. Duo igitur sunt, quæ nonnullam difficultatem habent: primum est, quia nisi intercedat unio inter corpus et species, fieri non potest, ut corpus Christi inde excludat formaliter substantiam panis, per intrinsecam incompossibilitatem. Sola enim præsentia realis non est formaliter incompossibilis cum substantia, nec cum existentia ejus, nec cum unione, quam cum suis accidentibus habet; est enim ibi substantia corporis Christi indivisibiliter et per modum substantiae; hoc autem modo non repugnat, quod sit intime præsens quantitati panis. Consequens autem est falsum, quia alias non posset esse vera conversio substantiae panis in corpus Christi, quia duo termini, nisi formaliter inter se repugnant, non possunt, ex vi ejusdem actionis, seu conversionis, unus in alium converti. Secundum fundamentum sumitur ex *anadom*

veluti communicatione idiomatum inter species et corpus Christi; nam visis, tactis, fractis aut motis speciebus, dicitur corpus Christi, videri, tangi, frangi, moveri; ergo nascitur hoc ex aliqua unione, sicut ex simili communicatione inter humanitatem et Verbum colligunt sancti Patres unionem inter illa, unde comparant saepe hanc compositionem *ex carne Christi et accidentibus panis*, cum illa unione *ex carne et Verbo*, ut refert late Claudio, repet. 8, c. 4; et hoc maxime convincit communicatio in motu; nam motis speciebus movetur per accidens corpus Christi, quod non posset ex natura rei consequi, nisi vera et realis conjunctio inter ea intercederet. Simile argumentum sumi potest ex eo quod, corruptis speciebus, statim desinit esse ibi corpus Christi, quia amittit unionem, sicut desineret substantia panis, cui corpus successit, ut significavit D. Thom., q. 77, art. 4, dicens, corpus Christi desinere esse hic, corruptis speciebus, quia succedit substantiae panis. Item, ex vi hujus unionis, accidentia separata habent vim efficiendi quidquid possent facere conjuncta suae substantiae, ut ait Bonaventura, d. 41, art. 4, q. 3. Denique, ratione hujus unionis, vere ac proprie designatur corpus Christi, dicendo: *Hoc est corpus*, quia illud pronomen proprie non designat, nisi quod realiter continetur et conjungitur cum his accidentibus sensibilibus.

3. Secunda sententia negat omnem unionem realem. — Secunda sententia negat omnem unionem realem inter Christum et species, praeter inseparabilem presentiam ex pacto divino; ita sentit Scotus, d. 40, quest. 4; Gabr. ibi, art. 2, concl. 10, et lect. 47 in can., ubi dicit, At Okam; idem Major, d. 40, q. 6; et Thom. de Argen., quest. 2, art. ult.; Petrus de Aliac., quest. 5, art. 2, quatenus dicunt, corpus Christi moveri motis speciebus, ex voluntate, et *ex pacto Dei*; et eadem est sententia Nominalium, ut videbimus infra, quest. 76, qui consequenter aiunt, Christum contineri sub speciebus, tanquam sub signo infallibiliter representante Christum ibi praesentem; haec autem significatio fundatur in impositione Christi, non autem in unione physica et reali. Fundamentum hujus sententiae fuisse videtur, quia hoc satis est ad omnia, quae de hoc mysterio fides docet, intelligenda, quia sicut unitas et esse sacramenti non oportet, ut dicat necessario aliquid physicum, praeter res, quae ad significandum imponuntur, ita neque unio sacramentalis requirit

propriam et physicam unionem, sed solum eam propinquitatem, quae ad significationem et effectum sacramenti sufficiens fuerit; ergo alia unio superflua est, et non satis intelligi potest.

4. Mihi videtur distinctione utendum: alia est enim unio intrinseca, quam vocamus formalem, et est illa, in qua duo extrema ita conjuguntur physice, ut proprie ac realiter componant unum, quae compositio semper requirit in utroque, vel altero extremo intrinsecum et realem modum unionis, essentialiter dependentem ab altero extremo, cum quo est compositio, seu a toto composito, quatenus ipso destructo, non potest ille modus conservari, sicut e converso, posito illo modo unionis, necesse est, ut compositum resultet, quae omnia ex metaphysica suppono, et ex his, quae traduntur in materia de incarnatione. Praeter hanc vero unionem, potest intelligi alia, quam voco effectivam, et erit, quando duo ita sunt sibi intime praesentia, ut ex efficientia, quam habet unum circa alterum, non possint separari, ac si dicamus, ferrum esse realiter conjunctum magneti, non solum propinquitate locali, sed unione effectiva, quia magnes effective illud trahit et continet ne a se separetur.

5. *Inter Christum et species non est unio formalis physica.* — *Non est unio sacramentalis.* — Dico ergo primo: inter corpus Christi et species non intercedit formalis unio seu compositio physica, ex qua resultet unum physicum compositum, tanquam ex duabus partibus, seu extremis vere componentibus. Hæc conclusio, quamvis ab auctoribus distincte et expresse non ponatur, tamen sub eiusdem terminis contrarium doceri non video, imo nec fere tractari; indicatur vero a Capreol., d. 40, q. 3; Ferrar., 4 cent. Gen., c. 63, quatenus dicunt, accidentia comparari ad corpus Christi per modum habitus, et rei extrinsece adjacentis seu continentis; idem indicant autores, qui hanc unionem per solam efficientiam explicant, ut infra referam. Potest in eamdem sententiam afferri Algerus, lib. 4 de hoc sacramento dicens: *In sacramento, ne dicamus panis formam Christo impersonatam, quia mansura in Christi corpore non est.* Ubi nomine formæ, panis accidentia intelligit; et ideo dicit inferius, illam formam esse mysticam, respectu Christi, non impersonatam, id est, non ipsius personæ unitam. Hoc etiam videtur asseruisse Gloss. ordin., 4 ad Cor. 41, his verbis: *Quæ rema-*

nent de priori substantia accidentia, scilicet color et sapor, etc., *nec corpus Christi afficiunt, nec in eo fundantur.* Et probatur primo, quia talis unio nec accidentalis esse potest, nec substantialis; ergo nulla; sicut enim non est medium inter substantiam et accidentem, ita neque inter unionem accidentalem et substantialem. Nisi fortasse quis dicat, esse quasi mistam, et substantialem ex parte unius extremi, accidentalem vero ex parte alterius; quod facile refelli potest, quia, ut unio sit substantialis, non satis est, id, quod unitur, esse substantiam, sed oportet, modum ipsum unionis esse substantialem, et consequenter necesse est, terminum integrum actionis unitivæ esse substantiam, quia de ratione modi unionis substantialis est, ut ad constitutionem, seu complementum substantiae pertineat; at vero si ex parte unius extremi unio est accidentalis, non potest in alio extremo modus unionis esse substantialis, nec potest tota conjunctio ad substantialem terminum referri. Et hæc eadem ratio concludit, non posse totam hanc unionem esse substantialem, tum quia cum aliud extremum sit accidentis, non ordinatur tota unio ad compositionem unam substantiam, neque unum ens per se; tum etiam quia modus unionis in altero extremorum est accidentalis; tum denique, quia unio illa non est in natura, neque in hypostasi, vel subsistentia, aut existentia substantiali, ut ex dicendis constabit; praeter hæc autem non datur aliud genus substantialis unionis, ut constat ex doctrina de incarnatione, et metaphysica, quia non est aliud genus realis compositionis in substantia.

6. *Nec accidentalis physica.* — Superest, ut alteram partem probemus, nempe hanc unionem non posse esse accidentalem, quod sic ostendo, quia in omni unione reali accidentis et subjecti, seu quasi subjecti, necesse est, ut componentia sese aliquo modo afficiant, et unum sit aliquo modo actus alterius, saltem ad imitationem formalis et materialis causæ; tam intrinsecum enim est hoc omni unioni, saltem ex parte alterius extremi, ut etiam inter Verbum divinum et humanitatem non intelligamus veram et realem unionem, nisi hoc modo illam explicando; sed inter corpus Christi et species non intercedit hujusmodi habitudo, seu conjunctio, ut constat. Primo ex parte specierum, quia illæ nihil in se habent, in quo pendeant a corpore Christi tanquam ab intrinseco actu, seu termino, quia vel illud esset ipsa accidentis existentia, et hoc

nullus alius positivus modus hactenus exco-gitatus est, præter illum, qui requiritur, ut per se existant; imo talis modus oppositus esset modo existendi per se; oporteret enim, ut per illum accidentia essent aliquo modo in corpore Christi, seu niterentur illi, ad similitudinem illius modi, quo humanitas existere dicitur in Verbo et niti illi, unde, sicut ille modus excludit ab humanitate modum per se existendi, ita hic ab accidentibus. Quod ita confirmo, quia modus unionis unius rei ad alteram, oportet, ut ad illam terminetur, vel ut ad formam, vel ut ad materiam, vel ut ad terminum, seu sustentaculum alterius, nam sine aliqua hujusmodi habitudine nec concipi potest modus unionis, nec præter illas aliæ possunt excogitari, cum omnia rerum genera sub illis membris comprehendantur; sed in accidentibus non potest esse modus unionis, qui ad corpus Christi, ut ad formam, terminetur, ut est per se notum; neque ut ad materiam, seu subjectum, alias inhaerenter illi, quod est absurdissimum, et contra principia fidei, quia alias neque ipsa essent per se, sed afficerent corpus Christi, ipsumque quantum, rotundum, etc., denominarent. Tandem, quod non terminetur hæc unio ad corpus Christi, ut ad sustentans, vel terminans accidentia, ita ostendi potest, quia si hic modus unionis in aliquo accidenti intelligi potest, maxime in quantitate panis, quia illa est, quæ proprie separatur a substantia et per se existit; sed in ea non potest intelligi hæc habitudo; quod ita ostendo. Nam tria possunt intelligi in quantitate: primum essentia ejus, et ratione ejus non potest dicere hanc habitudinem ad corpus Christi, quia illa essentia est immutabilis. Item, quia essentialis habitudo quantitatis est habitudo cuiusdam formæ; ostensum est autem quantitatem non respicere corpus Christi, nec uniri illi, per modum formæ. Secundum est, extensio ipsius quantitatis. Et de hac evidenter est, non posse terminari a corpore Christi, nam si sit extensio secundum se, essentialiter postulat proprios et intrinsecos terminos sui generis; si sit extensio in ordine ad locum, nullum alium intrinsecum terminum requirit, præter talem modum existendi in loco. Tertium est existentia quantitatis. Et de hac etiam probatur primo, quia jam existentia quantitatis inniteretur alteri, et consequenter non proprie et vere per se existeret, sicut humanitas, quia unitur Verbo, ut termino sustentanti, non per se existit. Secundo, quia nihil potest esse terminus ex-

stantiæ alterius, et non per modum subjecti, nisi ratione subsistentiæ; ergo illa unio quantitatis esset immediate ad subsistentiam corporis Christi, quæ est divina; ergo esset quædam unio hypostatica, quod nullus Catholicus admittit. Tertio, quia omnis res, quæ hoc modo unitur alteri, dat illi aliquam denominationem tali formæ vel naturæ proportionatam, et ita Verbum vere dicitur homo, ab humanitate unita, et in universum in omni alia unione idem invenitur, quod ex partibus seu extremis componentibus oritur denominatio, vel eorum inter se, vel saltem respectu compositi; in praesenti autem nihil hujusmodi fingi potest, quia corpus Christi nullam physicam ac propriam denominationem accipit a quantitate panis. Nisi fortasse quis dicat, denominari Christum contentum, vel compositum ex Christo et speciebus denominari sacramentum, vel aliquid hujusmodi. Sed hæc levia sunt, quia hujusmodi denominations, ex genere suo, realem unionem non requirunt; unitas enim sacramenti, ex quacunque morali seu artificiali compositione resultat, si adjungatur impositio ad significandum. Ratio etiam continentis et contenti per se sola non sufficit, nec hujusmodi unionem requirit.

8. Secundo ex dictis facile concluditur, nec in corpore Christi posse talem modum exco-gitari. Primo, quia si non est in accidentibus, cur erit in corpore Christi, cum accidentia non minus, imo magis mutabilia sint, quam corpus Christi? non est ergo ratio, cur unio fiat magis per mutationem corporis Christi, quam accidentium. Secundo, quia corpus Christi non unitur accidentibus, ut per se ipsum, quasi formaliter aut materialiter, seu terminative conferat aliquem effectum reali, ut ostensum est. Et eidem rationibus convincitur, non uniri, ut ab illis aliquid accipiat aliquo ex predictis modis. Unde neque illa afficit, neque ab eis afficitur, nec cum illis componit aliquid compositum physicum vere unum. Tertio, quia res, quæ habet modum unionis ad alterum, vel communicat illi suum esse, vel in illo habet suum esse, sicut humanitas in Verbo, vel denique ab illo incipit esse, quasi formaliter; sed corpus Christi nec communicat suum esse accidentibus, neque habet suum esse in illis, vel ab illis: ergo. Ultimo ille modus in corpore Christi non potest esse substantialis, ut quæ adduximus in prima ratione convincunt. Et praeterea, quia cum Christus sit substantia ex omni parte

completa, non est capax novi modi substancialis. Deinde quis dicet, modum unionis substancialis cum accidente esse substancialis, cum accidentis ad complementum substancialis pertinere non possit? Tum denique quia alias differret Christus in sacramento a se ipso in celo substantialiter, saltem in modo existendi, quod nullus dicet. Nec vero potest esse hic modus accidentalis in corpore Christi; interrogando enim ad quod praedicamentum pertinet, vel reducatur? nam suppono ex communione unionis, non esse relationem secundum esse; ad aliud autem praedicamentum revocari non potest, quia maxime ad quantitatem; omnis enim modus unionis cum accidente reducitur ad illud praedicamentum accidentis, cum quo fit unio; hic autem, si quæ est unio cum corpore Christi, proxime cum quantitate fit; ergo ad illam maxime revocabitur. Sed hoc etiam minime posse dici videtur, quia corpus Christi non unitur quantitatibus, ut danti esse quantum; ergo nec ut habent propriam praedicamentalem rationem; ergo non potest hic intercedere modus unionis, ad quantitatem pertinens. Est ergo inintelligibilis talis unio, et compositum ex ea resultans. Tertio ratio confici potest ex parte termini integri, qui resultare debet ex omni unione hujusmodi, quia neque illud est una substantia, neque aliquid compositum accidentale, quia neque est unum quale, neque unum quantum, aut quid simile, neque omnino habet unum esse reale; dicere autem esse unum sacramentum, non satis est, ut supra ostendi.

9. *Replicatio.* — *Solutio.* — Ad hæc vero omnia dici potest, concludere quidem, illam unionem a nobis non posse intelligi, neque explicari, neque esse similem alicui earum, quas cognoscimus, non tamen directe et positive concludere, esse impossibilem; potest enim Deus facere unionem alterius ordinis, licet a nobis non concipiatur. Respondetur primo: si res esset de fide, et ab hominibus doctis aliud dici non posset, admittendum esset hujusmodi responsionis genus; at vero nec fides docet talem unionem, neque est admodum consentanea principiis fidei, ut ex existentia per se accidentium declaratum est, et ex alio capite jam declarabo; cur ergo revocabimur ad has augustias, et difficiliora reddemus mysteria fidei? Secundo, sancti Patres agentes de unione incarnationis, quæ difficilior et omnium altissima est, non ita respondebant infidelibus, sed curabant explicare, quæ sit illa unio, prime dicentes esse

substancialem, quia ad substantiam terminatur. Deinde distinxerunt unionem in natura et in subsistentia, et dicentes, illam non esse unionem in natura, concluserunt, esse in subsistentia, indicantes, unionem illam, quæ in nullo genere rerum invenitur, discurrendo per omnia, commentitiam esse et impossibilem. Ex quo ulterius intulerunt Theologi, impossibile esse inveniri unionem substancialem inter duas naturas substanciales et completas, ut sic, id est, nisi uniantur in una persona, et e contrario, non posse personam personæ substancialiter uniri, quia non potest ex duabus naturis completis una natura, neque ex duabus personis una persona resultare, ac denique quia non potest esse unio substancialis, ex qua non resultet una substantia. Sic ergo nos concludimus, non posse esse veram unionem realem, ex qua non resultet una aliqua res, nec veram unionem intrinsecam ac formalem ex substantia et accidenti, ex qua non resultet unum in aliquo genere accidentis. Et ita tandem concludimus, non solum negative, non intelligi talem unionem, sed et positive intelligi implicare, et ideo non esse possibilem, quia dicitur esse vera unio realis, in quam nec ratio, nec modulus, nec terminus talis unionis convenire potest. Loquor autem semper de intrinseca ac formalis unione, ut terminorum aequivocationem excludam. Solet enim interdum vocari unio accidentalis, quæ solum est per contactum, vel extrinsecam habitudinem, ut est inter vestem, et rem vestitam, locum et locatum, calatum et manum, et similes, quæ revera non sunt proprie uniones et compositions, de quibus agimus, sed solum propinquitates quædam, seu habitudines aliquæ vel extrinsecæ denominations.

10. *Evasio.* — *Impugnatur.* — Unde excluditur aliorum evasio, qui dicunt hic intercedere unionem, qualis esse solet inter causam principalem et instrumentum conjunctum; nam ratio instrumenti, per se sumpta, solum requirit contactum, habitudinem, vel concomitantiam quædam, non autem propriam unionem physicam, nisi id, quod est instrumentum, secundum suum esse, prius uniatur ad componendum unum ens cum altero, quod esse dicitur principalis causa; sicut manus dicitur instrumentum conjunctum hominis, unitum tamen illi ad componendum unum corpus, et corpus dicitur conjunctum instrumentum animæ, cum quæ tamen unitur ad componendam unam naturam, et humani-

tas est organum conjunctum Verbi, cum quo prius unitur ad componendam unam personam, ac denique calor dicitur esse instrumentum conjunctum ignis, cui prius unitur ad existendum in ipso, et componendum unum calidum. Itaque ratio instrumenti non facit unionem propriam, sed interdum consequitur ex unione; unde quando non supponitur unio inesse, ex qua consequatur, solum intercedere potest inter instrumentum et causam extrinseca vel effectiva aliqua conjunctio, ut est inter baculum et manum, et inter Angelum et corpus assumptum, quæ tamen instrumenta interdum dicuntur separata, quia sunt supposita distincta a principalibus causis, quamvis alio modo dicantur conjuncta, quatenus indigent actuali usu, seu influxu principalis causæ; et uteque modus potest accommodari speciebus respectu corporis Christi, quia licet non sint suppositum, tamen quatenus per se existunt, habent se ad modum suppositi distincti, indigent tamen actuali usu, et influxu corporis Christi præsentis intime, ut efficiant gratiam.

41. *Probabile est inter Christum et species intercedere vinculum reale per efficientiam.* — Dico secundo: probabile est inter Christum et species intercedere reale vinculum per efficientiam, et quasi attractionem uniuersus ad alterum. Hæc assertio est consentanea omnibus Theologis in prima sententia citatis; cum enim specialem unionem hic esse affirment, et illa non possit esse formalis, videntur saltem intelligendi de effectiva, quæ satis etiam est ad eorum dicta interpretanda; imo non nulli eorum ita diserte exposuerunt, ut Claud. de Sainct., rep. 9, c. 6, fol. 144, part. 2, ubi ita Aureol. exponit; Palac., in 3, dist. 44, disp. 4, post. 2 conclusionem; Guil. etiam Paris., tract. de Eucharist., § 4, fol. 14, dicit, corpus Christi sustentare accidentia sine inherentia, quod non videtur posse, nisi de efficientia intelligi, cum hic non intercedat hypostatica unio. Secundo, ut ratione hoc ostendamus, duo declaranda sunt. Primum est hoc genus vinculi esse possibile, alterum ita esse de facto.

42. *Probatur unionem effectivam inter corpus Christi, et species sacramentales esse possibilem.* — Primum ita declaro: nam species consecratae effective conservantur sine subjecto, singulari et supernaturali actione Dei, qua supplet subjecti defectum; ergo potest Deus hunc effectum seu actionem efficere per Christi corpus, tanquam per instrumentum;

constat enim ex doctrina tradita supra in materia de sacramentis in genere, et de incarnatione, Deum posse uti creatura, ut instrumento ad actionem supernaturalem. Eadem autem ratio est de hac, que de cæteris. Nisi fortasse quis dicat, actionem hanc, qua species separatae conservantur, esse creationi similem, quatenus est actio absque subjecto, sicut conservatio animæ separate est veluti quædam continuata creatio, et si Deus produceret actum separatum, esset vera creatio. Respondetur, etiam si hoc verum sit, non repugnare, creaturam esse hujus actionis instrumentum, ut prædictis locis ostendi. Deinde præter hanc actionem, quæ ad existentiam accidentis terminatur, potest in accidenti separato intelligi modus per se subsistendi, qui propria actione fit, quæ non est creationi similis, sed versatur circa entitatem ipsius accidentis, ut in subjecto; hujus ergo actionis poterit esse instrumentum corpus Christi. Denique præter existentiam, et modum existendi, est in accidenti localis præsentia, quæ fieri, et conservari potest per actionem ad localem mutationem pertinentem; et hanc etiam actionem potest efficere corpus Christi, veluti trahendo ad se accidentia, ita ut secundum præsentiam realem ab ipso separari non possint, sicut magnes ad se trahit ferrum, et tractum quasi continet sibi præsens et conjunctum; hæc ergo actio potest sine dubio communicari corpori Christi. Eodem autem genere argumentandi seu ratiocinandi, ostendi potest, species posse effective quasi attrahere ad se corpus Christi, et conservare realem præsentiam, et indistantiam cum ipsis, quod exemplo magnetis supra explicui; et eidem rationibus facile ostendi potest, et ex dicendis etiam constabit.

43. *Probatur illam esse de facto.* — Secundo ergo probatur ita esse de facto, argumentis factis in principio hujus sectionis; nam ad veritatem omnium fere locutionum, que sunt de hoc sacramento, hæc unio et sufficiens, et necessaria videtur. Primo enim dicitur corpus Christi supplere vicem substantiae panis, seclusa inherentia, quod verissimum erit, si corpus Christi effective sustineat accidentia, que panis materialiter sustinebat. Secundo recte dicuntur species instrumentum conjunctum corporis Christi, quia ab illo sustinentur, et quasi omnipotenti manu tenentur; unde supernaturalem vim, seu concursum ad operandum accipiunt. Tertio dicuntur species continere corpus Christi, in cap. Firmiter, de

Sum. Trinit., quod hoc etiam ratione propriissime intelligitur, quia non solum respectu nostri illud quasi circumdant, sed etiam efficacia sua intra se continent, ita ut ab illis separari non possit; in quo etiam magis salvatur similitudo accidentium, respectu propriæ substantiæ. Quarto, corruptis accidentibus amittit corpus Christi sacramentalem præsentiam; cuius rei optima et intrinseca ratio redditur, si verum est illam ab efficacia accidentium pendere, quod magis consentaneum est, quam totam hujus rei causam in extrinsecum Dei pactum et voluntatem revocare; in quo etiam magis servatur proportio accidentis cum substantia. Unde etiam fit, ut haec accidentia aptissime significant corpus Christi quod continent, ejusque præsentiam quam efficiunt; ut in hoc etiam servetur universalis lex sacramentorum novæ legis, efficere, nimirum, quod significant. Quinto constat motis accidentibus moveri corpus Christi, quod vel revocandum etiam est in solum pactum divinum; et ita non tam movebitur, vel trahetur corpus Christi, tractis speciebus, quam ipse seipsum movebit, ut comitetur species; vel certe necessaria est hæc vis in speciebus, qua ad se trahant corpus Christi, nihil huic motioni resistens; sicut si magnes habeat ferrum sibi conjunctum, qui magnetem attraxerit, ferrum etiam secum feret. Convenientius autem est, ut dixi, omnes hujusmodi effectus in proximas causas revocare, quam in solam Dei ordinationem. Nec vero ad hunc postremum effectum satis est, quod corpus Christi habeat efficientiam circa species, conservando illas, quia ex hac præcisa efficientia non sequitur, quod propter intrinsecam connexionem Christus moveatur, motis speciebus, sicut in exemplo magnetis et ferri constat. Nam licet quis moveat ferrum, non propterea secum attrahet magnetem; et idem esse existimo in corpore assumpto ab Angelo, quia, licet illo corpore moto, videatur, nostro modo concipiendi et loquendi more, per accidentem moveri Angelus, tamen revera non movetur ex vi motus corporis, sed potius ipse se movet, ut corpus comitetur, quia nihil ipse patitur a corpore, nec proprie ab illo continetur, sed ipse potius illud continet, ac movet; ita ergo esset in præsenti, si accidentia in corpus Christi predictam efficaciam non haberent. Et ratio est, quia causa ut sic non pendet a subjecto, circa quod operatur; et ideo licet illud removeatur, ipsa non necessario trahetur ex vi talis motus, si non habet cum illo conjunc-

tionem aliam; necessarium ergo est hanc ponere. Sexto tandem hoc declaratur, quia, ut supra ostendimus, esse sacramentale corporis Christi, præter intrinsecum modum præsentiae, includit inseparabilem quandam habitudinem et conjunctionem ad species, ita ut inseparabilis præsentia mutua corporis et specierum sit de ratione hujus sacramenti; ergo oportuit, hanc conjunctionem fieri per intrinsecum vinculum, quoad fieri posset; nam licet consistere possit, loquendo de absoluta Dei potentia, ex solo pacto extrinseco, et efficacia divinae voluntatis, tamen melius dicitur fieri per causas secundas, quando commode fieri potest; hoc enim et divinæ providentiae magis est consentaneum, et ad maiorem hujus sacramenti perfectionem, et efficaciam pertinet. Et per hæc satis responsum est rationibus in principio factis; nam de aliis locutionibus, quæ ibi attinguntur, dicemus plura in sectione seq.

44. *Prima difficultas circa prædicta.* — Sed supersunt nonnullæ difficultates circa posteriorem assertionem. Prima est, quia, vel hæc conjunctione effectiva est de intrinseca ratione, et unitate hujus sacramenti, vel non; si non, superflue et sine causa ponitur, quia sola illa unio hic asserenda est, quæ ad ipsius sacramenti constitutionem pertinet. Si autem dicatur primum, sequitur primo, hoc sacramentum non confici per actionem verborum, quia unio effectiva non potest fieri per actionem quasi extrinsecam alterius, sed per mutuam actionem extremorum, quæ inter se uniuntur, ut in præsenti uniuntur corpus et species per actionem corporis in species, et specierum in corpus; illæ autem actiones non possunt fieri per actionem verborum; repugnat enim unam actionem per aliam fieri, tum quia hoc ipso, quod actio est fieri termini, intrinsece et essentialiter est fieri sui ipsius; tum etiam quia alias procederetur in infinitum. Ex quo sequitur secundo, hoc sacramentum non confici et constitui in primo instanti in quo terminatur prolatio verborum; patet sequela; quia in eo instanti fit actio verborum, per quam efficitur tota consecratio; ergo tunc verba efficiunt præsentiam corporis Christi sub speciebus, separando illas a proprio subjecto, et per se constituendo; ergo in eo instanti non est unio effectiva; ergo non est integre sacramentum constitutum.

45. *Solutio probabilis.* — Responderi potest primo, non esse inconveniens, in eodem instanti, in quo verba efficiunt consecrationem,